

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಪ್ರಭಾವ-ಒಂದು ನೋಟ

ಎಂ.ಲೋಕೇಶ್

ಎಂ.ಲೋಕೇಶ್

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ

ಐ.ಡಿ.ಎಸ್.ಜಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಪದವಿ

ಕಾಲೇಜು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರಲು ಜಲಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಹೊಸ ಭೂಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಸಂಚಲನಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವೇ ಕ್ರಿ.ಶ. 1498ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗಲ್‌ನ ನಾವಿಕ ವಾಸ್ಕೋ-ಡಿ-ಗಾಮಾ ಭಾರತದ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದ. 17/5/1498 ರಂದು ವಾಸ್ಕೋ-ಡಿ-ಗಾಮನು ಅಲ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮೂರು ಹಡಗುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಲಕತ್ ಸಮೀಪ ಬಂದು ತಲುಪಿದುದರಿಂದ ಭಾರತದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಅಧ್ಯಾಯಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇತಿಹಾಸಕಾರ ರಾಬರ್ಟ್ ಸಿವೆಲ್ 26/8/1498; ಬ್ಯಾರೋಸ್‌ನು 20/5/1498 ರಂದು ಬಂದು ತಲುಪಿದರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನುವಂಶಿಕವಾದ ಜಾಮೋರಿನ್ ಎಂಬ ಚಿರುದು ಹೊಂದಿದ್ದ ಕಾಲಕತ್‌ನ ರಾಜನು ವಾಸ್ಕೋ-ಡಿ-ಗಾಮ ಹಾಗೂ ಅವನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ನೀಡಿದನು. ಆದರೆ ಜಾಮೋರಿನ್ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ನಾಯಕರಿನಿಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಾಗಿ ಕಾಲಕತ್‌ನಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿನ್‌ಗೆ ತೆರಳುವಂತಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1505ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹೊಸಯುಗ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸುವ ಏಡನ್, ಅಮರೈ ಮತ್ತು ಮಲಕೈಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತುರುಕರ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೈನಿಕ ಬಲದೊಂದಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜ್ಯಪಾಲನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್‌ರಾಜನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಫಾನ್‌ಸಿನ್ಹೋ ಡಿ ಆಲ್ಮೆಡಾ ಮೊದಲನೆಯ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಾದನು.

ಕ್ರಿ.ಶ.1505ರಲ್ಲಿ ಈತನು ಭಾರತವನ್ನು ತಲುಪಿ ಅರಬ್ ಶಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದನು. ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಸುಲ್ತಾನನು ತನ್ನ ಹಡಗು ಮತ್ತು ಸೇನಾ ಪಡೆಗಳನ್ನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಲು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ.1508ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಿಗೆ ಸೋಲುವುದರೂ ಫೆಬ್ರವರಿ 1509ರಲ್ಲಿ ಆಲ್ಮೆಡಾನು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಡಗು ಪಡೆಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಜಯಗಳಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ.1509 ನವೆಂಬರ್ 5 ರಂದು ಆಲ್ಮೆಡಾನ ತರುವಾಯ ಅಪೋನ್ಸೋ-ಡಿ-ಆಲ್ಬುಕರ್ಕ್‌ನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಲ್ಬುಕರ್ಕ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ನಿಜವಾದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಕ್ರಿ.ಶ.1510ರಲ್ಲಿ ಬಜಾಪುರ (ಈಗಿನ ವಿಜಯಪುರ) ಆದಿಲ್‌ಷಾಹನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋವೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು:

ಕ್ರಿ.ಶ.1498ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗಲ್‌ನ ವಾಸ್ಕೋಡಿಗಾಮಾ ಭಾರತದ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ತಲಪಿದ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ನಡುವೆ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇವರ 'ಜಾವೂ ಡಿ ನೋವಾ' ಕ್ರಿ.ಶ.1501ರಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಕಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ.1502ರಲ್ಲಿ ವಾಸ್ಕೋ-ಡಿ-ಗಾಮಾ 'ಅಂಜದೀವ ದ್ವೀಪ'ಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಭಟ್ಟಕ (ಹಾಡುವಳ್ಳಿ) ಅರಸನಿಂದ ಹಡಗು ಕಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1504ರಲ್ಲಿ ವಾಸ್ಕೋ-ಡಿ-ಗಾಮಾ ಭಾರತದ ಎರಡನೇ ಯಾತ್ರೆ ಕೈಕೊಂಡಾಗ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ಬಳಿಯ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿನ ತಿಮ್ಮೋಜ ಎಂಬ ನಾವಿಕನೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿದನೆಂದೂ, ಭಟ್ಟಕದ (ಹಾಡುವಳ್ಳಿ) ದೊರೆಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವನ ಜೊತೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.¹ 1505ರಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಹೊನ್ನಾವರದ ಮೆಲೆ ದಾಳಿಮಾಡಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಆ ಬಂದರಿನಿಂದ ಕಪ್ಪು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು.² ಕ್ರಿ.ಶ.1505ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ವೈಸರಾಯ್ ಡಾಮ್ ಪ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೋ ಡಿ ಅಲ್ಮೆಡಾ ಹೊನ್ನಾವರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿನೀಡಿದನು. ಅನಂತರ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಕ್ರಿ.ಶ.1509ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸು ವೀರ ನರಸಿಂಹನಿಂದ ಭಟ್ಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಕೇಳಿದರು.³ ತುರುಕರ ವೈರಿಗಳಾದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಜೊತೆ ತಿಮ್ಮೋಜನು ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ತಿಮ್ಮೋಜನು ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ನಾವಿಕನಾಗಿದ್ದು, ಬಜಾಪುರದ ಅದಿಲ್‌ಷಾಹನ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು

ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಪಾದರ್ ಹೆರಾಸರ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ತಿಮ್ಮೋಜನ ನೆರವಿನಿಂದಲೇ ಕ್ರಿ.ಶ.1510ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಮಂಡಲಾಧಿಕಾರಿ ಅಲ್ಬುಕರ್ಕ್ ಗೋವೆಯನ್ನು ಅದಿಲ್‌ಷಾನಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ⁴.

ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜಗಳವಾದಾಗ, 'ಮೆಲ್ವವೊ' ಎಂದು ಉಲ್ಲಖಿತರಾದ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದ. ಗೋವೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಈ ರಾಜಕುಮಾರ ಗೋವೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಗಳಿಸಿಕೊಂಡ⁵. ಅದಿಲ್‌ಷಾನಿಂದ ಗೋವೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಜೊತೆ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಲು ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಿಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೂ ಇದ್ದ ಪಾರಂಪರಿಕ ದ್ವೇಷದ ವಿಚಾರ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಪರ್ಶಿಯಾ ದೇಶದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಯುದ್ಧಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿದ್ದ ಅರಬ್ಬರು ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಬ್ಬರ ವೈರಿಗಳಾದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಈ ಅಸ್ತ್ರಗಳು ತಮಗೇ ಸಿಗುವುದೆಂದು ವಿಜಯನಗರದ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ವರಮಾನ ಹೆಚ್ಚಿತು.⁶

ಜಗಳಗಂಟತನಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು, ವಿಜಯನಗರದ ಈ ಸ್ನೇಹದ ನೀತಿಯ ದುರುಪಯೋಗ ಪಡೆದು, ಶೀಘ್ರವೇ ತಾವು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬಂತೆ ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಕುಂದಾಪುರ (ಬಾರ್ಸೆಲೂರ್), ಬಾರ್ಕೂರು, ಮಂಗಳೂರು, ಮಂಜೇಶ್ವರ, ಕುಂಭಿ, ಮೂಲ್ಕಿ, ಕಾರ್ನಾಡ್, ಚಿತ್ತಾಕುಲ (ಕಾರವಾರ ಬಳಿ), ಅಂಕೋಲ ಗೋಕರ್ಣ, ಮಿರ್ಜಾನ್, ಹೊನ್ನಾವರ ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಡ ಬಂದರುಗಳಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಪ್ಪ ಸಂಗ್ರಹಿಸ ತೊಡಗಿದರು.⁷ ಕರಾವಳಿಯ ಬಂದರುಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿದು, ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಸೂರೆ ಮಾಡಿ ಹಾಗೂ ನಾನಾ ವಿಧದ ಹಿಂಸಾಚಾರಗಳಿಂದ ಅವರು ಈ ಸಂಗ್ರಹಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮಾಮೂಲಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ.1515ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಅವರು ಸುಟ್ಟ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.⁸ ಅದೇ ವರ್ಷ ಬಾರ್ಕೂರನ್ನೂ ಅವರು ಸೂರೆ ಮಾಡಿದರು.⁹ ಕ್ರಿ.ಶ. 1530ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರುನ್ನು ಮತ್ತೆ ಇದೇ ರೀತಿ ಸುಟ್ಟರು.¹⁰

ಕ್ರಿ.ಶ.1542ರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಷಲ್ ಅಲ್ಬಾನ್ಯೋ ಡಿಸೋಜಾ ಭಟ್ಟಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಮಾಡಿದಾಗ ಚೆನ್ನ ಬೈರಾದೇವಿ ಅವನೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಕ್ರಿ.ಶ.1542ರಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಳವನ್ನು ಇವರು ಸುಟ್ಟು ನಾಶ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರ, ಹಾಡುವಳಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲ ದುಂಡಾವರ್ತಿಯದೇ ಆಗಿತ್ತು. “ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್” ಎಂದರೆ ‘ಜಗಗಳಂಟ’ ಎಂಬ ಕನ್ನಡದ ಅರ್ಥ ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ ¹¹.

ಕ್ರಿ.ಶ.1547ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮ್ರಾಟರ ಜೊತೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದರಂತೆ, ಗೋವೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದ ಎಲ್ಲ ಯುದ್ಧಾಶ್ವಗಳನ್ನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಮಾರಬೇಕು, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುಂದಾಪುರ (ಬಾರ್ಸೆಲೂರ್) ಮತ್ತು ಹೊನ್ನಾವರ ಬಂದರುಗಳ ಮೂಲಕ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಿಗೆ ಮಾರಬೇಕು ಎಂದು ಕರಾರಾಯಿತು. ¹²

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕಾಡುತ್ತತ್ತಿ (ಕರಿಮೆಣಸು, ಶುಂಠಿ, ಮಸಾಲೆಸಾಮಾನು), ಅಕ್ಕಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಕೊಬ್ಬರಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಯುದ್ಧ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ವಿಲಾಸದ ವಸ್ತುಗಳು, ಇವನ್ನು ಯೂರೋಪಿನಿಂದ ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ನಿಕಟವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಗೋವೆ ಅಬ್ಬನ್‌ನಷ್ಟೇ ಘನವಂತಿಕೆಯ ನಗರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ¹³

ಆದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ.1565ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ನಾಶವಾದಾಗ, ಗೋವೆಯು ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಭಾರಿದೊಡ್ಡ ಆಫಾತವನ್ನು ಎದುರಿಸಿತು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾ. “ಗೋವೆಯ ನಿವಾಸಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗೋವೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೆರಾಸ್ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ¹⁴ ಸಿವೆಲ್ಲರೂ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣಾತೀರದ ಕಾಳಗದ (ತಾಳಕೋಟೆ 1565) ಅನಂತರ ಕರಾವಳಿ ಮೇಲಣ ವಿಜಯನಗರದ ಹಿಡಿತ ಸಡಿಲಾದಾಗ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ದುಂಡಾವರ್ತನೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಗೋವೆಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅವರು ಯತ್ನಿಸಿದರು. 1567ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಂಗಲೂರಿನ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಸೆಂಟ್ ಸೆಬೆಸ್ಟಿಯನ್ ಎಂಬ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ¹⁵

ಕ್ರಿ.ಶ.1569ರಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಾವರ (ಓನೋರ್) ವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅಲ್ಲೂ ಒಂದು ಕೋಟಿ ಕಟ್ಟಿದರು.¹⁶ ಅದೇ ವರ್ಷ ಕುಂದಾಪುರ (ಬಾರ್ಸೆಲೋರ್) ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲರಾದರೂ ಕ್ರಿ.ಶ.1570ರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಕೋಟೆಯನ್ನು ದುರುಸ್ತಿಮಾಡಿದರು.¹⁷ ಡಚ್ ಪ್ರವಾಸಿ ಅನ್ಸೆಕೊತಿನ್ ಹೇಳುವಂತೆ, ಕ್ರಿ.ಶ.1595ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಂದ ರಹದಾರಿ ಪಡೆಯದ ಯಾವ ನೌಕೆಯೂ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.¹⁸

ಆದರೆ ಅನಂತರ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಪ್ರಭಾವ ಕುಂದತೊಡಗಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ.1580ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗಲ್ ಸ್ಟೇನ್ ದೊರೆಯ ಒಡತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಆಗ ಸಾಗರದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಸ್ಟೇನ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1588ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ನೌಕಾಸೇನೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸೋಲನ್ನುಂಡಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಸ್ಟೇನ್ ಹಾಗೂ ಪೋರ್ಚುಗಲ್‌ಗಳ ನೌಕಾಬಲ ದುರ್ಬಲವಾಯಿತು.¹⁹

ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ದೊರೆಗಳು ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕರಾವಳಿಯ ಮೇಲಣ ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದರ ಜೊತೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷರ, ಡಚ್ಚರ ಮತ್ತು ಫ್ರೆಂಚ್ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿ, ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ವ್ಯಾಪಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಕುಂದಿತು.²⁰

ಕ್ರಿ.ಶ.1598ರಲ್ಲಿ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ರಾಣಿ ಅವರಿಗೆ ಕಪ್ಪ ನೀಡಲು ನೀರಾಕರಿಸಿದಳು. ಕ್ರಿ.ಶ.1606ರಲ್ಲಿ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆ ಕೆಳದಿಯಿಂದ ನಾಶವಾಗಿ ಕಾರವಾರ ಕೆಳದಿಯರ ವಶವಾಯಿತು.²¹

ಕ್ರಿ.ಶ.1618ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನು ಕೆಳದಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನು ಮಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ, ಅವರ ಕೋಟೆಯ ಹೊರತು ಪಟ್ಟಣದ ಬಹುಭಾಗಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು.²² ಕನ್ನಡ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ನೌಕಾಪಡೆಗೆ (ಕೆಳದಿ ದೊರೆಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ) ಆದ ಭಾರಿ ಸೋಲೊಂದನ್ನು (1630) ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ದಾಖಲೆಗಳು ವರದಿಮಾಡಿವೆ.²³ ಮುಂದೆ 1633ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಿಗೂ ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರಿಗೂ ಆದ ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಗಂಗೊಳ್ಳಿ (ಕ್ಯಾಂಬೊಲಂ)ಯನ್ನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ನಾಯಕರು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು.²⁴ ಕೆಳದಿಯ ಅಪ್ರತಿಮ ದೊರೆ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನು ಮಾತ್ರ

ಕ್ರಿ.ಶ.1652ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನು ಕನ್ನಡ ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ತಿ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದು 'ಕೆಳದಿನೈಪವಿಜಯಂ' ಹಾಗೂ ಇತರ ಮೂಲಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.²⁵ ಕ್ರಿ.ಶ.1652ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಅದರ

ಜೊತೆ ಕನ್ನಡ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ನೆಲೆಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆಂದು ಡಾ|| ಮೋರೇಸ್ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.²⁶

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸುಮಾರು 17ನೆಯ ಶತಕದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಮಂಗಳೂರಿನ ಒಳನಾಡಿನ ಅಡ್ಯಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ('ಫರಂಗಿಪೇಟೆ') ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಮಳಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದು ಶ್ರೀಗೋವಿಂದ ಪೈ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.²⁷ ಆದರೆ ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರ ಮಾತ್ರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಹೈದರ್‌ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿಕ್ಕೋತೂ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಸಾಹಸಿಗ ತನ್ನ ಕೆಲ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಸಹಚರರೊಂದಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕ್ರಿ.ಶ.1764ರಲ್ಲಿ ಹೈದರ್ ಸೋದೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದಾಗ ಸೋದೆಯ ದೊರೆ ಸದಾಶಿವನಾಯಕ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಪೋಂಡಾಡಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಸಂಪರ್ಕದ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲೆ ಅಜ್ಞತೆಯದಂತೆ ಉಳಿದಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಸ್ತಧರ್ಮವನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದವರು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು. ಮಂಗಳೂರು, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಂದಾಪುರಗಳಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮ ಕೋಟೆಗಳ ಜೊತೆ ಅವರು ಇಗರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಮತಾಂತರವನ್ನೂ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕರಾವಳಿಯ ಜನಕ್ಕೆ ಕೃಷಿ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆಗಳ ಸುಧಾರಿತ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದರು. ಇಲಾತಿ ಹಂದಿ, ಕುಕ್ಕಟಗಳ ತಳಿಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಬಸಳೆ, ಪಪ್ಪಾಯಿ (ಫರಂಗಿಹಣ್ಣು), ಅನನಾಸು, ಬಟಾಟೆ, ತಂಬಾಕು, ಗೋಡಂಬಿ, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳಗಳನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ತಂದವರು ಅವರೇ.

'ಸಾಬೂನು' 'ತಂಬಾಕು' 'ಮೇಜು' 'ಇಸ್ತಿ' 'ಕಾಡತೂಸು' 'ಅಲಾವು' ಮುಂತಾದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಶಬ್ದಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಕಟ್ಟಿದ ಐರೋಪ್ಯ ಶೈಲಿಯ ಕಟ್ಟಡಗಳು (ಚರ್ಚ್‌ಇತ್ಯಾದಿ) ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು, ಗ್ರಂಥಗಳು ಅಮೂಲ್ಯ ಮೂಲಾಧಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ವಸಾಹತುವಾಗಿದ್ದ ಗೋವೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ.1671ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖ ಕಂಡ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ಕೋಟೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸೋಮಶೇಕರನಾಯಕ ಅನುಮತಿಸಿದ. ಡಚ್ಚರಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ.1658ರಲ್ಲಿ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಅನುಮತಿಸಿದರು. ಆಂಗ್ಲರ, ಮರಾಠರ ಹಾಗೂ ಹೈದರನ ಏಳಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅರಬ್ಬರು, ಡಚ್ಚರು ಹಾಗೂ ಆಂಗ್ಲರ ಏಳಿಗೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಸಮರ್ಥತೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಅಡಿಪುಸ್ತಕಗಳು:

1. Correia, G., Three Voyages of Gama, III P. 309
2. Danvers, C.F., Portuguese in India, P.81-82
3. Heras, H., Aravidu Dynasty, P.213-14
4. Faria y Sousa, Asia Portugues, I, P. 304
5. Whiteway, R.S. The Rise of Portuguese Power in India, 138-140
6. Ibid, P. 140
7. Op-cit, Danvers, I, 242-3)
8. Sturrock, South Kanara Gazetteer, P.68-69
9. Bombay Gazetteer, Kanara, II, P.114
10. Op-cit, II, P.109
11. Ibid, II, P.118-19).
12. Ibid, P.191-92)
13. Op-cit, Bombay Gazetteer, Kanara, II, P.115
14. quoting Subsídios, II, P.255-57
15. Aravidu Dynasty, P.240)
16. Op-cit, II,P. 435-8
17. Sewell, P.190

18. Op-cit, I, P.547
19. Ibid,P.547
20. Greenlee, Voyages of Linschoten to East Indies, II, P.67
21. Op-cit, III, P.326
22. Foster, W., The English Factories in India, 1630-36, P.98-99
23. K.D. Swaminathan: Nayakas of Ikkeri, P.76
24. quoting Pizes-e-Tratados, 1671, Folio, P.17-19
25. ಲಿಂಗಣ್ಣ: ಕೆಳದಿನೃಪವಿಜಯಂ VII, 7, 8
26. Moraes, G., Mangalore, quoting Souza, Orienta Conquistado, III, P.19
27. ತೆಂಕನಾಡು P.30